

Barbara Simoniti

OBRAZI POMLADI

Razmišljala sem, kateri plašč naj oblečem čez temno obleko za vztrajni naliv: svetlega dežnega ali temnega volnenega. Neodločno sem obstala pred razgaljeno vsebino omare.

Marko je tiho vstopil in me premeril z očmi, sem čutila. Počasi sem se ozrla vanj. Z votlimi kretnjami si je zavezoval kravato. Prebral je presenečenje v mojih očeh:

»S tabo grem.« je odločno zastavil odgovor na moj pogled.

Še vedno sem ga gledala, ko je z dolgimi koraki pristopil, za trenutek obstal in me nežno poljubil na čelo.

Ne spomnim se, da bi me že kdaj. To ni bil običajni poljub moža; bil je samo meni namenjen.

Zatisnila sem veke, da bi me ne oblike solze. In ko sem jih spet odprla, ga ni bilo več v sobi. Slišala sem, kako v veži krtači čevlje.

Snela sem temni plašč.

Brez besed sva sedla v avto in Marko je odpeljal. Dež se je zlival po šipah in utapljal vse naokoli. Le naprej sem lahko videla; sunki brisalcev so odstirali razgled po sveže zelenem drevoredu.

Hodila sem po mestu in bilo mi je lepo. Na nebu so se oblaki prerekali s pomladnimi vetrovi. V krošnjah ob vodi se je širilo pričakovanje brstečih vej. Peščice kostanjevih listov so se razpirale kakor neuki prstki otroka – ogledovale so si novi, neznani čas. Hodila sem pod zelenim dežnikom sreče. Ljudje so poželjivo kradli sonce z mojega obraza. Nekje je bil nekdo, ki je mislil name, sem lahko pomislila. Povsod, kjer sem bila, so me spremljale njegove blage, utišane oči, zato sem si upala povsod. Veter v prebujenih krošnjah je bil lepši, ker sem ga lahko povedala njemu. Postala sem boljša, ker je nekdo verjel vame, in tako sem lahko verjela tudi jaz...

Kolesa so zahreščala po belem gramozu in obstala pred zidom. Negibno sem obsedela v praznini, dokler se niso z nje odluščila kovinska vrata. Marko me je čakal s koščkom ukradenega, suhega neba v rokah. Oprijela sem se komolca, ki je trdno podpiral streho najinega sedanjega sveta, in počasi se je čezme razrasla bližina.

Skupaj sva odšla v tihi, brezčasni cipresni dan.

*

Pohitela sem po šahovnici hodnika do gospoda Miroslava Komatarja in mu pridržala vrata:

»Dovolite, da vam pomagam!«

Sključeno se je opiral na palico in z drugo roko oklepaval paket, veliko prevelik, da bi ga lahko obdržal med odpiranjem debelih hišnih vrat.

»Kako prijazno od vas, da vprašate za dovoljenje. In hvala za pomoč. Veste, ljudje mislijo, da smo le še zato na svetu, da smo drugim v nadlego. Pa ni tako. Nebogljivosti se človek nikoli ne privadi; in vedno je ponižujoča. Zdajle, recimo, še klobuka ne morem sneti dami v pozdrav. Mislite si, da sem ga. Pravzaprav se tudi starosti še nisem navadil.«

»Ja, vem, kaj mislite; naše telo le redko dohaja našega duha – in pogosto nam ne more več slediti.« sem pomodrovala, ker nisem vedela, kako naj se odzovem na njegovo iskreno priznanje; spravil me je v zadrego. – Najbolje z iskrenostjo: »Zadnjič sem se sprehajala ob zamrznjenem jezeru in pograbilo me je neustavljivo poženje po drsanju – čeprav si ga ne smem več privoščiti zaradi kolena...«

Obrnil se je scela proti meni in me pozorno pogledal:

»Poželenje. Kako lepa beseda. Tako dolgo je že nisem slišal.«

»Oprostite – morda me ne poznate: soseda sem, od nedavna, od zgoraj – Emilija Rekar.«

»Gospa Emilija... zelo mladi ste za takšne misli. Ne zamerite mi, ampak ena redkih prednosti starosti je ta, da si človek končno upa povedati, kar misli, in včasih celo kar čuti. Lepo ime, Emilija.«

»Pravzaprav je to žalostno, mar ni? Dokler smo mladi, živimo tako narobe!«

»Kaj pa lahkoa vi veste o narobnem življenju, mladi kakor ste še?«

»Dovolj, da slutim, kako bi bilo prav. In da lahko obžalujem svoje napake.«

Počasi sva premerila črno-belo razdaljo marmorja do njegovih vrat.

Za trenutek je premolknil, kakor da pomišlja, in potem začel s spremenjenim glasom:

»Bodite tako prijazni in mi še vdenite ključ v vrata. Vi še vidite človeka v meni, tako da se mi ni treba truditi za vtis s stvarmi, ki mi v resnici grejo že težko od rok.«

Odvzela sem mu paket in ključ in odprla vrata.

»Sin mi pošilja neke knjige, za katere sem ga prosil, pa sem moral ponje na pošto. Saj nima nikoli časa, da bi mi jih sam prinesel.« je razlagal oglati ovoj v rjavem papirju. Potem je nenadoma obstal na mestu in me pogledal z nasmeškom:

»Povabim vas na kavo, gospa Emilija, če utegneta... in če jo boste vi skuhati.«

Nasmehnila sem se še jaz in vstopila za njim. Njegova iskrenost je bila blago-dejno prijazna.

»Stanovanje je takšno, kakršnega hočem imeti, zato da lahko vse najdem. Ženskam moram to posebej povedati, sicer bi mislile, da je nemarno. S prahom sva se že davno zbotala in se ne preganjava več. Saj pride moja snaha vedno spet in mi pospravi, ampak takrat se vedno skregava. Vse bi spremenila in zmetala v smeti, jaz pa imam potem toliko dela, da spet vzpostavim red za njeno furijo.«

Znašla sem se v mračni sobi, premišljeno obloženi s stvarmi. Zrak je bil sladkobno postan in obtežen z minulostjo. Ostro svetlobo dneva, ki je vdiral v mirujočo predmetnost, so dušile težke žametne zavesa. Z leti so se spremenile v brezbarvna krila pozabe.

Odložila sem paket na klavir; zdelo se mi je, da sem zapolnila edino še vpijočo zaplato prazne površine.

»Kuhinja je tukaj. Posoda je v rjavi kredenci, kava pa zgoraj na polici, v pisani

škattli – upam, da je je še dovolj. Sladkor bi se tudi še kje našel,« mi je s palico razkazal svoje gospodinjstvo.

S pogledom sem objela prostor in odločno stopila vanj, da bi se moja omahljivost ne sprevrgla v občutek graje. Gospod Miroslav pa je izginil nazaj v sosednjo sobo.

Res je bilo vse na svojem mestu, le mesta nekoliko neobičajna. Sladkornico s cmokastim sladkorjem sem našla med cvetličnimi lonci, na okenski polici za mizo. V njej je tičala tankopecljata srebrna žlička z vitičastim monogramom. Bakrena džezva za kavo, z засуšenimi usedlinami neke včerajšnje kave, je ždela med plastenko pomivalnega praška. Dnevnikom cesarja Marka Avrelija in La Rochefoucauldovimi Maksimami. Pravzaprav logično. Na mizi so se gomilile konzerve, zavoj prepečenca pa je slonel na Ovidovih Metamorfozah; za podlago sta bila zložena še Katul in Properce. Drugi del mize je prekrivala šahovnica z nedokončano partijo. Gospod Miroslav torej pije kavo pri razmišljanjih, med jedjo pa bere pesmi ali šahira.

Uprasnila sem vžigalico in prižgala starodavni štedilnik. Medtem ko sem čakala, da voda zavre, sem urno pomila okoli ležečo posodo, krožnike, skodelice in pribor, ne da bi kaj bistvenega spremenila. Z mize sem le pometla drobtine.

Gospoda Miroslava sem našla ob paketu. Razgrnil je robate pole papirja in ljubeče jemal iz njih v roke knjige ter jih ogledoval.

»Vojna in mir,« mi je pojasnil, ko me je zapazil. »Že nekaj let je nisem bral, pa se mi je je zahotelo – poznate?« je ustavil tok misli in me bežno premeril.

»Mislim, da sem jo brala trikrat; vsekakor pa tudi jaz že nekaj let ne.«

Spet se je presenečeno obrnil k meni:

»Kaj mladi ljudje danes še berejo Tolstoja?«

»V šoli gotovo – potem pa pridejo naokus!« sem se nasmehnila.

»Dober okus, tole; trikrat Vojno in mir.«

»Spomnim se tistega drevesa, ki ga opazuje Andrej Bolkonski, ko se vozi s kočijo: trmasto zimsko je sredi brsteče pomladi, in sklene, da bo sam ostal prav takšen, neomajno odmaknjen od vsega sveta. Ko pa se nekaj dni kasneje vrača od Rostovovih, kjer je prvič srečal Natašo, drevesa skoraj ne spozna, ker je medtem ozelenelo. Življenje ga postavi na laž. – Ne vem pa več, katero drevo je bilo: hrast ali breza ali celo bukev. – Ni čudno, da je ruska pomlad tako silovita in zanosna, ko pa se izvije iz sibirskega mraza! Vedno si jo predstavljam v brezah, belorokih, z otožnimi lasmi v dežju.«

»Mislim, da je bil hrast,« je tiše dodal.

»Seveda, saj bolj sodi h glavnemu junaku kakor pa moja lirična breza.«

»Mogoče; ali pa tudi ne. Knez Andrej je zelo zanimiv človek in zelo se spremeni...«

»Kava naju že čaka na mizi,« sem ga previdno opomnila. Nisem želela iskati besed za vse, kar se mi je v duši porajalo ob Andreju in Nataši.

»Ah, ja, kava. Torej v kuhinjo.«

Odločno je odkorakal za palico.

»Izvolite sesti. Šah bom pospravil; ta partija ni prida. Igram ga sam s seboj: najprej za eno stran, in čez nekaj časa, ko sem poteze primerno pozabil, še za drugo. Ampak tokrat sem menda preveč pozabil; vse skupaj ni prida.«

Dvignil je desko, usul figure v prazen cvetlični lonec in jo zataknil za podstavek. Pogled mu je preletel mizo in omare.

»Hvala za pomoč. Vidim, da ste hitro, ampak zelo logično pospravili. Za to je najbrž treba pametne ženske. Vedno sem trdil, da je ona butasta, pa mi fant ni hotel verjeti. No, ja, kar je, je...«

Čutila sem, kako se je razhudil, zato sem ga hotela razvedriti:

»Gospod Miroslav, želite, da vam kaj preberem?«

»To bi bilo pa res zelo lepo. Sit sem že svojih glasnih misli.«

»Imate kakšno željo ali kar Ovida?«

»Kar boste izbrali; v vsakem primeru bo lepo.«

»Meni je bila vedno najljubša Dafne. Čeprav se potem zalotim, da jo v mislih povezujem s tistim čudovitim Berninijevim kipom – mislim vsaj, da je Bernini: Dafne v belem marmorju, v trenutku, ko se je Apolon dotakne in se njeno telo začne spreminjati v lovor, listi iz dlani in deblo iz telesa... Vsa usodnost dotika, enega samega, ki jo spremeni za vedno, in vse spreminjanje ujeto v ta kamniti zeleneči trenutek! – Vsa usodnost tega, kar ljudje naredimo drug drugemu, kadar se dve življenji dotakneta...«

Počasi je segel v žep po robec, snel črne naočnike in jih začel premišljeno brisati.

»Mislim, da jo bom tudi jaz zdaj vedno videl tako,« je čez čas tiho zaključil.

*

»Mmm, kako diši,« se je pobožno sklonil nad orehove rogljičke, ki sem jih prinesla h kavi. Potem je za dolgo utihnil.

Navadila sem se že na njegove tolmunaste premolke, ki so navadno skrivali najlepše besede. Previdno sem si dala opravlja s prtički in skodelicami, da ne bi zmotila goste in že privajeno tople tišine.

»Veš, Emilija,« je čez čas tiho zamezelo iz naslonjača, »vse te ure, ko si tukaj z mano, so mi posebno dragocene, pa ne znam imeti slabe vesti zaradi njih.«

»Saj je ni treba imeti!« sem svetlo odgovorila; »tudi meni so dragocene. Z nikomer drugim se ne morem tako pogovarjati.«

»Tudi jaz ne,« me je za trenutek pogledal izpod čela in se nasmehnil, nato pa se spet potopil v molk. S prstom sem kotalila po krožniku drobtine in sladkorni prah za snedenim rogljičkom.

»Pravzaprav skoraj nikoli ne pripoveduješ o svojem možu,« je glasno in nepričakovano ugotovil.

»Moj mož... Ne vem. Tako daleč je. Odtujila sva se v teh nekaj letih. – Ne razumem ga.«

Prestrašila sem se stavkov, ki so se usuli iz mene. Je mar vse to res?

»Pa si kdaj poskusila? Ne razumi me napak – tole ni mišljeno kot stanovska solidarnost...«

»Seveda sem. – Bolj ko se trudim, slabše je. On potem čuti, da ga ne razumem, in se še bolj zapre in mi je še bolj tuj. – Ne znam več preko ograj, s katerimi se zamejuje pred mano... in jaz pred njim.«

»Pa si mu to kdaj povedala?«

»Seveda ne, le kako bi mu!«

»Takole, kakor zdaj meni – povsem preprosto – in lucidno formulirano.«

»Ne, z njim se ne morem tako odkrito pogovarjati! – Tega se najbrž oba bojiva.«

»Ker bi potem morala vedeti, kakšna sta? Saj ti to vendar veš.«

»Mogoče, kadar sem z vami, z njim pa ne vem nič več. Oba se trudiva biti nekaj, kar nisva, kar misliva, da drugi misli, da sva ali da naj bi bila, in na koncu ne vem več, kakšna sva v resnici!«

»Hm. – Veš, saj ne živimo zato, da bi našli vse odgovore. Včasih zadošča že to,

da si zastavimo pošteno vprašanje. – Mogoče bi lahko poskusila biti preprosto to, kar si, zdaj ta trenutek . . .«

»Ne morem, ker se z njim ne pogovarjam tako! Nikoli ne pove tega, kar misli, ampak vedno nekaj čisto drugega, običajno celo nasprotnega, in jaz se potem odzovem na to, kar je rekel ali storil, in ne na to, kar je morda mislil ali čutil – in potem je vse še slabše. Sita sem tega pretvarjanja in slepomišenja . . .«

»Mogoče te pa imam jaz raje kakor tvoj mož . . . in si zato upam biti iskren . . . – Ne, ne, to je bila sebična pripomba, umikam jo!«

»Ampak gospod Miroslav . . .«

»Ne umakni se zdaj še ti! Če nimam pri roki mize ali palice, ne morem niti za tabo, da bi te ustavil!«

Zgroženo sem ga gledala.

»Mislim sem, da že veš, kako ljuba si mi. Mislim sem, da ti moram to povedati. Pravzaprav ne vem, zakaj to počnemo; saj to ničesar ne prinese . . . Emilija . . . nikar se ne boj . . . In če moreš, me ne obkladaј tako pridno z gospodom Miroslavom . . .«

»Ampak . . . kaj sem vam storila . . .«

»Nič mi nisi storila. Samo dotaknila si se me. Spremenila si me. Zaradi tebe sem se lahko spet potrudil, da sem boljši. Sam sebi tega nisem več vreden. Rad bi se ti zahvalil. Življenje je postalo toliko lepše. Nisem več mislil, da je še mogoče.«

»Ampak . . . čutim se krivo!«

»Zakaj le? Ker sem ti preprosto povedal, da te imam rad? Kaj je tu strašnega? Ostal bom takšen, kakršnega me poznaš. Saj to zate ničesar ne spremeni. Še naprej lahko z nadležnim starcem piješ kavo, kramljaš o knjigah in mu kdaj kaj lepega prebereš. Prav čitalniško spodobna sva . . . – Pa saj si že prej vedela, da si mi ljuba in da me razveseliš vsakokrat, ko prideš.«

»Že, ampak to je drugače!«

»Zakaj bi bilo?«

»Ne vem prav, ampak je razlika . . . med rad imeti in ljubiti . . .«

»Ni je; čustvo je, kakor vsako drugo. Sicer pa sem rekel, da si mi ljuba, kar ni ne eno ne drugo. Bal sem se, da se boš ustrašila.«

Pogledal me je s posebnim, neznanim pogledom; tako z bližine me je pogledal, da se ga nisem mogla bati.

»Zelo dobro se zavedam, da so najine skupne ure zate povsem drugačne kakor zame. Posejane so v tvoj čas, tu in tam, in tvoje življenje ostane enako. Moje življenje pa se je dragoceno spremenilo: osredinilo se je v te ure, vse okoli njih pa je le praznina, le pričakovanje, ki mora miniti, preden spet prideš . . .«

Pomolčal je za dolg trenutek, kakor da se vrača iz daljave, in me potem zvedavo pogledal:

»Kaj pa ko bi bil jaz siten in sovražen, vsakokrat kadar bi se srečala na stopnišču – kaj bi te to tudi bremenilo?«

»Ne, seveda ne – najbrž ne, mislim . . .«

»No, vidiš. Imela bi me za sitnega starca in bi me vljudo prenašala. Predobro si vzgojena. Pa bi vendar bilo ravno tako le čustvo, ki bi ga brez svoje krivde vzbujala v meni. Ne vem pa, pri najboljši volji ne, zakaj bi naj stari ljudje bili zgolj sitni in sovražni. Nismo samo takšni; predvsem pa to nismo vedno; imamo tudi boljše dneve. No in tako se ti tudi naklonjenosti ni treba bati – da ne uporabim strašnejše besede. Če me spomin ne vara, je prijetno hoditi po svetu z občutkom, da si ljubljen. Tam nekje pri Goetheju to tako lepo piše . . .«

»Ampak tega nisem vredna . . .«

»Saj ljubezen vendar ni odlikovanje, ki bi nam ga kdo pripel za zasluge v

imenu človeštva... Je samo to, kar smo drug drugemu, kar zmoremo biti zaradi nekoga drugega... Kako neki, primojdunaj, bi si sicer lahko jaz domisljal, da bi bil vreden že samo tvoje naklonjenosti, da me poslušáš...«

»Ampak to je vendar...«

»Ne, nič ni!... Mislim, da je boljše, da tukaj nehava. In to je bil zdaj tvoj zadnji ampak. Vsaj za danes.«

Strmela sem v njegove mirne, varno zaočaljene oči, in se nisem mogla načuditi. Ni umaknil pogleda; še vedno me je objemal z njim. Strah je počasi presihal.

»Mislim, da nama je ostalo še nekaj kave in – lahko nama prebereš še kakšen Shakespearov sonet.«

Dolila sem skodelici in segla po rešilni knjigi.

»Mogoče se pa njegove ljubezni ravno tako bojiš,« je razmišljal od daleč in z drugačnim glasom. Nikoli ni uporabil imena. »Si kdaj pomislila?«

»Ne. Ne vem več, kaj se je zgodilo; na začetku je bilo vse tako preprosto...«

»Vedno je; vedno je.«

Razprla sem zvezek in obrnila nekaj strani. Pogladila sem liste in začela brati:

»Ko skličem k seji blagih, tihih misli, spomine na stvari minulih dni...

Ne, ta ni pravi!«

»Ne, mila moja, kar pravšen bo; le beri naprej.«

Snel je očala in jih počasi zložil v dlani.